

УДК 368:339.13(477)

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Мельник О.І., Кульбачна Л.А., Жулім М.С.

Миколаївський національний аграрний університет

У статті розглянуто проблемні питання розвитку страхового ринку. Досліджено кількість страхових компаній, розмір страхових виплат та ризики, що впливають на страховий ринок. Обґрунтовано переваги та ризики впровадження страхової діяльності в Україні. Проаналізовано перспективи розвитку страхового ринку в країні. Виявлено чинники негативного впливу на розвиток страхового ринку в Україні.

Ключові слова: страховий ринок, страхування, страхові премії, страхова компанія, перестраховання.

Постановка проблеми. Національна економіка країни підтверджена постійним ризикам, зупинення яких потребує застосування страхових послуг, які забезпечать удосконалення податкового регулювання, збільшення конкурентоспроможності та вирішення економічних питань.

Розвиток страхового ринку в Україні повинен забезпечуватись підвищенням ролі страховиків, що справить позитивний вплив на залучення іноземних інвестицій. Згідно досвіду вітчизняного страхування прослідковується наростаючий тиск процесів глобалізації та міжнародної інтеграції. На сьогоднішній день в Україні не існує у чистому вигляді національних страхових ринків, усі вони діють через експансію іноземного капіталу, через систему перестраховання ризиків на зарубіжних страхових ринках, через створення спільних страхових компаній. Розв'язання даних питань потребує поглиблених досліджень та розробку ефективної стратегічної політики щодо забезпечення страхової діяльності в Україні.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань страхової діяльності в Україні зробили такі вчені: В. Базилевич, О. Вірбулевська, С. Осадець, Р. Пікус, В. Фурман, О. Філонюк, З. Шелудько та інші. Закордонні вчені, які також досліджували функціонування та розвиток страхового ринку наступні: І. Гінзбург, Л. Рейтман, В.А. Сухова, Д.Д. Хемптон, А.К. Шахова. Але більшість проблем, які пропонують вирішити дані науковці потребують подальших наукових досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У своїх дослідженнях науковці акцентують увагу на важливості існування добре розвинуеного інституту страхових відносин в Україні. Однак у наукових роботах не розглянуті основні проблеми ринку страхування в нашій країні та ефективні способи їх вирішення в умовах кризи.

Мета статті. Дослідження сучасного стану страхового ринку в Україні, виявлення проблем та шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страховий ринок – являє собою сферу грошових відносин, в яких об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, завдяки якому формується пропозиція та попит. Страховий ринок базується на двох типах страхування:

- СК «Life» – страхові компанії, що страхують життя;
- СК «non-Life» – страхові компанії, що страхують види відмінні від страхування життя [1].

Як будь-яка економічна система ринок страхових послуг має власну структуру, яка може змінюватись під впливом економічних трансформацій, що відбуваються в державі. Отже, структура страхового ринку – це відтворювальні зв'язки в процесі страхування й пропозиції між різними інститутами, суб'єктами й об'єктами ринку.

Стан ринку страхових послуг, рівень його інтеграції та потреби характеризується обсягами страхових премій і страхових виплат. Вагоме значення у стабільності страхового ринку набуває рівень капіталізації страховиків, тобто обсяги власних коштів і страхових резервів. Ринок страхових послуг є найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Попри значну динаміку український ринок страхових послуг продовжує серйозно поступатися за основними параметрами ринкам страхових послуг Центральної та Східної Європи. Значна частка страхування в Україні припадає на обов'язкові види страхування, водночас дуже невелика кількість громадян за власної ініціативи сплачує кошти на страхування. Це пояснюється як відносно невисоким рівнем доходів більшої частини населення України, так і низьким рівнем довіри до компаній, що надають страхові послуги. Надалі представлена таблиця кількості страхових компаній в Україні за 2014-2017 роки (табл. 1).

Таблиця 1
Кількість страхових компаній в Україні

Кількість страхових компаній	31.12. 2014	31.12. 2015	31.12. 2016	30.06. 2016	30.06. 2017
Загальна кількість	382	361	310	343	300
в т.ч. СК «Life»	325	312	271	298	264
в т.ч. СК «non-Life»	57	49	39	45	36

Джерело: побудовано авторами за даними [2]

За даними таблиці бачимо, що в Україні кількість страхових компаній зменшується. Найбільшу частку страхових компаній складають СК «Life». Незважаючи на зменшення кількості страхових компаній, в країні обсяги валових та чистих премій зростають (рис. 1).

Перерозподіл у структурі чистих страхових премій станом на 30.09.2016 порівняно з аналогічним періодом 2015 року відбувся на користь таких видів страхування, як: страхування життя (з 9,0% до 10,1%), страхування кредитів (з 1,3% до 2,3%), страхування від нещасних випадків (з 1,8% до 2,8%), страхування медичних витрат (з 2,1% до 2,7%). При цьому, у структурі чистих страхових премій відбулося зменшення з наступних видів

страхування: страхування фінансових ризиків (з 10,8% до 8,0%), страхування вантажів та багажу (з 7,2% до 4,8%).

Стримуючим чинником діяльності страхових компаній є суперечлива та складна ситуація через невирішену капіталізацію і стратегію розвитку на ринку. Рейтинг страхових компаній в Україні представлено на рис. 2.

Здійснюючи аналіз рейтингу страхових компаній України за валовими виплатами у 2016 році, як лідера слід виділити СК «Інґосстрах», яка за загальною сумою виплат посідає перше місце – 1136199 тис. грн. Останнє місце в рейтингу займає СК «Арсенал страхування», загальні виплати якої склали 243454 тис. грн. Компанія, що посідає перше місце у рейтингу не обов'язково є лідером по всім видам страхування. Все залежить від конкретно обраного виду страхування та його показника по кожній компанії.

Негативні чинники, які уповільнюють розвиток страхування в Україні представлено на рисунку 3.

В Україні досить не створено законодавчі нормативи для впровадження інвестиційного та обов'язкового медичного і пенсійного страхування. Нерозвиненими в сфері страхування залишаються аграрні, екологічні та катастрофічні ризики. Потенційний ринок страхування в Україні має значні можливості до розвитку та збільшення обсягів.

З метою подолання несприятливих факторів необхідне впровадження наступних заходів:

- інтеграція страхового ринку України у світовий страховий простір;
- створення інституціонального та інфраструктурного середовища для розвитку страхування;
- підтримка суб'єктів страхування у самоорганізації;
- присікання проявів монополізації на страховому ринку;
- створення органів контрольно-наглядового напрямку;
- створення умов, які забезпечать страховим інноваціям стати головним інструментом конкурентної боротьби;
- забезпечення високого рівня страхової культури населення [6].

Великого значення для страхових компаній має розвиток інституту брокерства, розвиток страхування життя, особистого страхування, обов'язкового медичного страхування, аграрного страхування. Розвиток страхового ринку потребує повної інформованості всіх учасників про умови, вимоги та ризики. З метою підвищення рівня страхової культури громадян слід забезпечити прозорість діяльності учасників даного ринку.

Інтеграція ринку страхових послуг України до міжнародних ринків потребує підвищення конкурентоспроможності страховиків, поетапно-

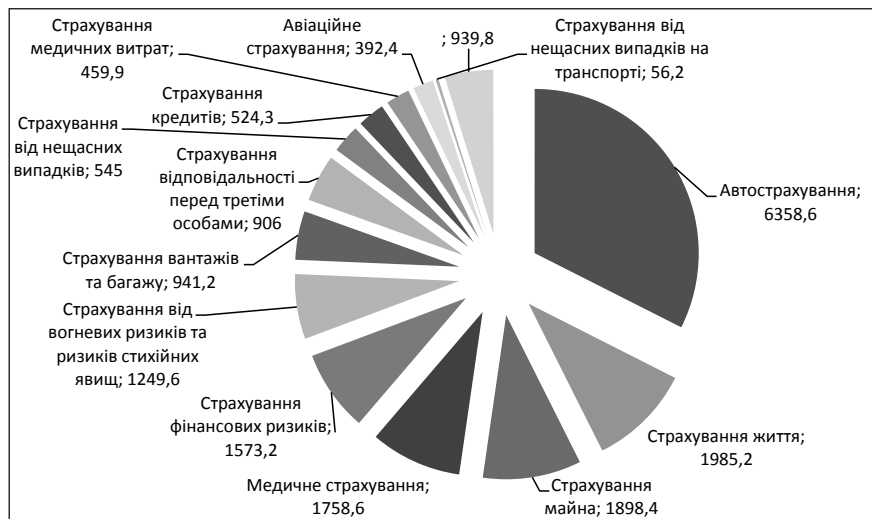

Рис. 1. Структура чистих страхових премій в 2016 році

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

го впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Для того, щоб захистити національний страховий ринок необхідно здійснити поетапне допущення на ринок іноземних страховиків, а також створити умови із взаємного обміну інформацією про діяльність страховиків.

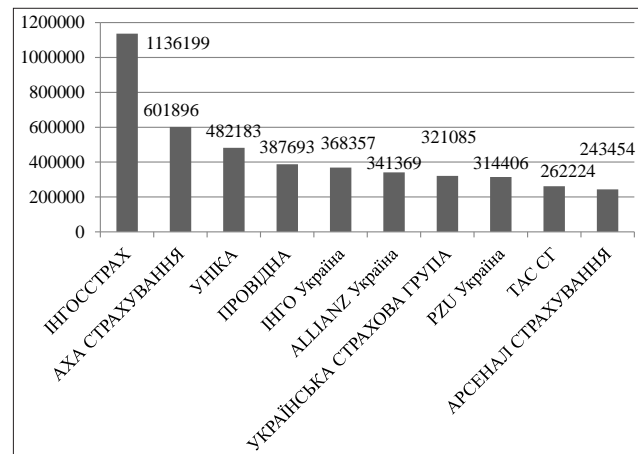

Рис. 2. Рейтинг страхових компаній за виплатами 2016 року, тис. грн.

Джерело: побудовано авторами за даними [4]

Стимулювання розвитку ринку страхових послуг повинно забезпечуватись через удосконалення системи оподаткування, а також застосування податкових стимулів.

Висновки і пропозиції. За результатами дослідження страхового ринку в Україні зроблено наступні висновки:

1. Страховий ринок – це необхідна частина фінансового ринку, яка вразлива до змін, особливо зовнішнього характеру. Продуктом діяльності виступає страхова послуга, а отже на неї необхідно забезпечити попит та пропозицію через створення балансу між вартістю послуги та конкурентоспроможністю до її покупки.

2. Стан страхового ринку України знаходиться у скрутному становищі, однак позитивна тенденція його розвитку існує. Хоча кількість страхових компаній зменшилась, проте

Рис. 3. Чинники негативного впливу на розвиток страхового ринку в Україні

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

страхові виплати показують позитивну динаміку. Їх розмір у 2017 році збільшився на 527,5 млн. грн (4,1%).

3. Страховий ринок України є досить цікавим для іноземних інвесторів, проте недосконалість законодавства, низка конкурентоспроможність

та прибутковість не дають змоги до ефективного розвитку.

4. Усунення даних недоліків сформує розвинений ринок страхових послуг, що забезпечать розвиток фінансового ринку, національної економіки та економічної безпеки країни.

Список літератури:

1. Гавриляк Т.С. Влияние мирового финансового кризиса на страховой рынок Украины / Т.С. Гавриляк // Миколайський національний університет ім. В.О. Сухомлинського. – 2014. – № 2.
2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-irozvitok.html>.
3. Лук'яненко І.Г., Сінельнік В.В. Сучасні тенденції функціонування та напрями реформування страхового ринку України / І.Г. Лук'яненко, В.В. Сінельнік // Економічний вісник університету. – 2015. – № 27/1: Економічні науки. – С. 221-227.
4. Новіков О.Є. Перспективи розвитку страхового ринку України / О.Є. Новіков, О.Д. Сафонова // Науковий вісник МДУ ім. В.О. Сухомлинського. – 2014. – Вип. 5.2(101). – С. 92-96.
5. Підсумки діяльності страхових компаній України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com.ua>.
6. Томілін О.О. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України / О.О. Томілін, М.В. Фріцберг, М.Ю. Перелай // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. – 2011. – Вип. 2, т. 1. – С. 296-300.

Мельник О.И., Кульбачная Л.А., Жулим М.С.
Николаевский национальный аграрный университет

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье рассмотрены проблемные вопросы развития страхового рынка. Исследовано количество страховых компаний, размер страховых выплат и риски, влияющие на страховой рынок. Обоснованы преимущества и риски внедрения страховой деятельности в Украине. Проанализированы перспективы развития страхового рынка в стране. Выявлены факторы негативного влияния на развитие страхового рынка в Украине.

Ключевые слова: страховой рынок, страхование, страховые премии, страховая компания, перестрахование.

Melnyk O.I., Kulbachna L.A., Zhulim M.S.
Nikolayev National Agrarian University

STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INSURANCE MARKET IN UKRAINE

Summary

The article deals with problematic issues of the development of the insurance market. The number of insurance companies, the size of insurance payments and the risks affecting the insurance market are investigated. The advantages and risks of introducing insurance activity in Ukraine are substantiated. The prospects of development of the insurance market in the country are analyzed. The factors of negative influence are deduced on insurance market development in Ukraine.

Keywords: insurance market, insurance, insurance premiums, insurance company.